

Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції
(Суми, 21–22 листопада 2019 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2019

Пігуль Наталія Георгіївна

к.е.н., доцент

Сумський державний університет

Руденко Тетяна Василівна

магістр

Сумський державний університет

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ: ЇЇ СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА ЗНАЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

На сучасному етапі розвитку економіки України значні обсяги дебіторської заборгованості є поширеним явищем у процесі функціонування суб'єктів господарювання. Вплив дебіторської заборгованості на діяльність суб'єкта господарювання не є однозначним. З одного боку, зростання дебіторської заборгованості підприємства має негативний вплив на його платоспроможність, призводить до зниження ліквідності, уповільнення оборотності оборотних коштів та, як результат, до погіршення фінансового стану підприємства.

З іншого боку, як свідчить світовий досвід, за ринкової економіки заборгованість покупців за товари, роботи, послуги є явищем, що виникає постійно. За умови своєчасних розрахунків дебіторів комерційні кредити мають позитивні економічні наслідки для діяльності суб'єкта господарювання, та призводять до розширення кола контрагентів та збільшення доходу від реалізації.

Успішна реалізація управлінських функцій підприємством щодо дебіторської заборгованості зумовлює необхідність вирішення таких завдань, як дослідження економічної сутності дебіторської заборгованості та її виникнення у сучасних умовах господарювання, доповнення її класифікації й обґрунтування критеріїв визначення.

Дослідженню змістовної складової категорії дебіторська заборгованість присвятили свої праці такі науковці: Бріхгем Є. Ф., Бутинець Ф. Ф., Матицина Н.О., Гуня В.О., Сурніна К.С. та інші.

Аналіз існуючих наукових підходів свідчить про те, що сутність дебіторської заборгованості можна розглядати як в широкому, так і вузькому сенсі. Окрім того визначення категорії дебіторська заборгованість різними авторами має як спільні, так і специфічні ознаки. Так, переважна більшість авторів, наукові підходи яких були проаналізовані, а також визначення, представлені в нормативно-правових актах, відмічають, що дебіторська заборгованість є боргом відповідного суб'єкта господарювання чи контрагента. Інша група авторів зазначають, що дебіторська заборгованість представляє собою сукупність вимог. Існують також науковці, які характеризують дебіторську заборгованість як фінансові ресурси та матеріальний актив.

Методичні підходи щодо визначення сутності поняття «дебіторська заборгованість» наведені на рисунку 1.

Слід зазначити, що на розмір дебіторської заборгованості впливають ряд факторів, які можна поділити на фактори макро (зовнішні) та мікро (внутрішні) середовища. Так, фактори макро середовища обумовлені станом розрахунків в країні, ефективністю грошово-кредитної політики, що впроваджується Національним банком України, рівнем інфляції, видом продукції, що виробляється підприємством, обсягом ринку збуту та рівнем його наповненості.

Слід звернути увагу на те, що зміна зазначених факторів не залежать від діяльності підприємств. Тому обмежити чи посилити їх вплив на формування дебіторської заборгованості суб'єкта господарювання практично неможливо.

До факторів мікро середовища належать: кредитна політика, що використовується підприємством, професійні навички персоналу, види розрахунків, стан контролю за дебіторською заборгованістю, використовуються для побудови ефективного механізму управління дебіторською заборгованістю.

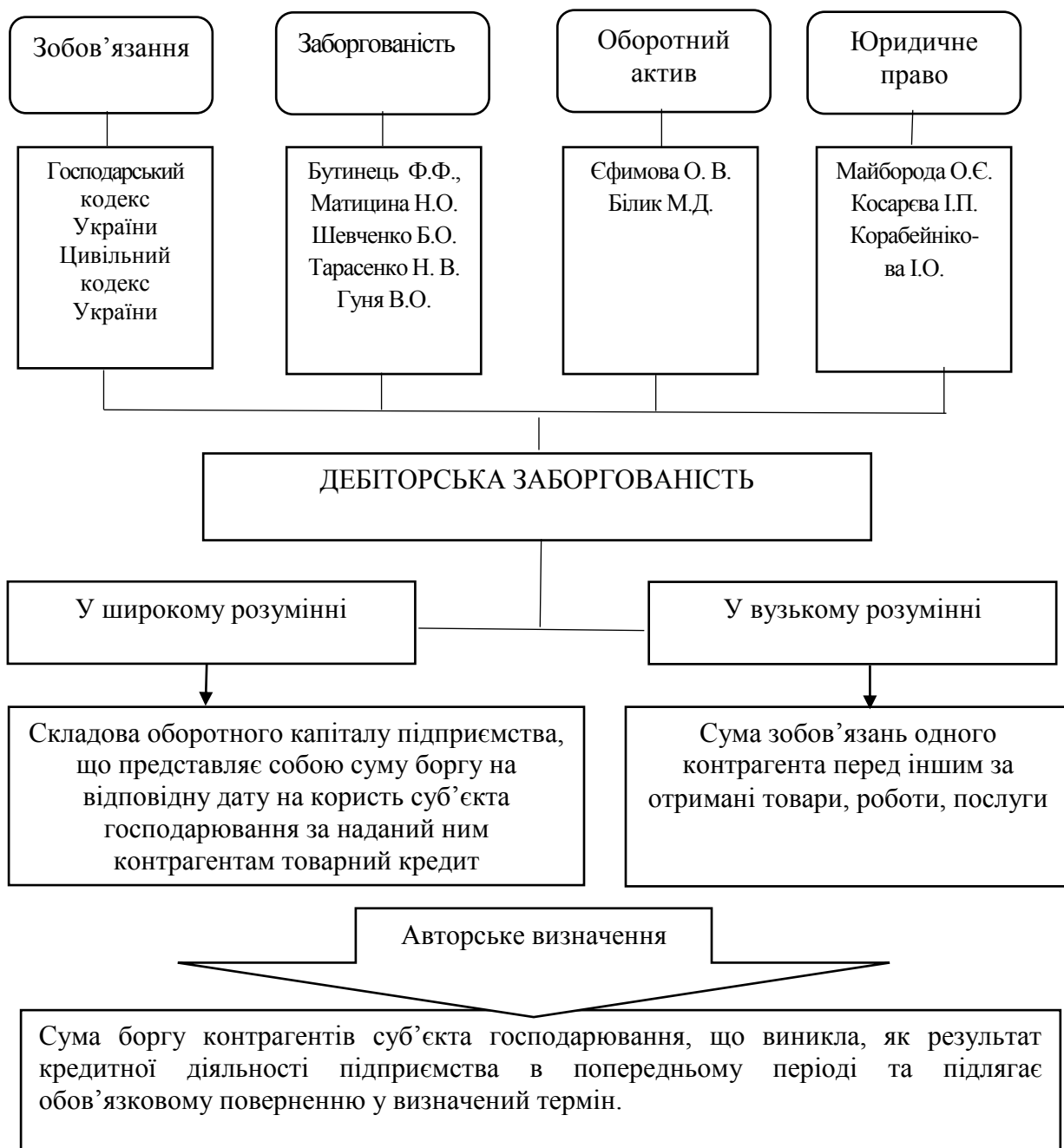

Рисунок 1 – Методичні підходи щодо визначення сутності поняття «дебіторська заборгованість»

Важливого значення для ефективного управління дебіторською заборгованістю є здійснення її класифікації.

Аналіз і узагальнення підходів до класифікації дебіторської заборгованості в наукових працях вітчизняних вчених-економістів, дозволяють систематизувати їх за певними напрямками, а саме: характером продукції,

взаємовідносинами з контрагентами, місцем виникнення взаємовідносин, термінами погашення, причинами формування, доцільністю виникнення, дотриманням фінансової дисципліни, тривалістю взаємовідносин з контрагентами, умовами погашення заборгованості.

Отже, підводячи підсумки, необхідно зазначити, що дебіторська заборгованість є досить складним, але при цьому важливим елементом оборотних активів підприємства. Від того наскільки ефективно організовано на підприємстві процес утворення та погашення дебіторської заборгованості залежить рентабельність суб'єкта господарювання, його ліквідність та платоспроможність.

Список використаних джерел

1. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. Міністерство фінансів України, 12/2003. № 12. С. 24–36.
2. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз. Навчальний посібник. Житомир: ПП Рута, 2003. 680 с. 6. 7. Гуня В.О. Удосконалення класифікації дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності підприємств / В.О. Гуня. // Економічний простір. 2014. № 19. С. 124–131.
3. Матицина Н.О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю / Н.О. Матицина // Бухгалтерський облік і аудит. 2015. № 12. С. 38–42.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджено Міністерством фінансів України від 08.10.99 р. № 237 // Бухгалтерія. 2001. № 52/2(467). С. 55–56.
5. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства / Н. В. Тарасенко. – [2-ге вид., стер.] – К. : Алерта, 2003. – 485 с.